Чыла эллась пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пöрт, „Ямде лий" редакций.

МОСКВА

ВКП(б) ЦК—СТАЛИН йолташлан СССР СНК—МОЛОТОВ ЙОЛТАШЛАН

„Георгий Седов" героический ледокольный пароходым Гренландский тенгызысе ий-шамыч кокла гыч лукмо шотышто Тендан заданийын первый ужашыжым шуктымо. 1940 ий 13 январьыште 12 часат 07 минутышто „И. Сталин" ледокол „Георгий Седов" ледокольный пароходын бортшо дек миен шогалын. Пароход экипажын членже-шамыч чыланат таза улыт. Заданийын кокымшо ужашыжым шукташ тӱҥалынам.

СССР СНК пеленсе Главсевморпуть начальник
И. ПАПАНИН.

„И. Сталин" ледоколын бортшо, Гренландский тенгыз.
1940 ий 13 январьыште налме.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

СТАЛИН йолташлан

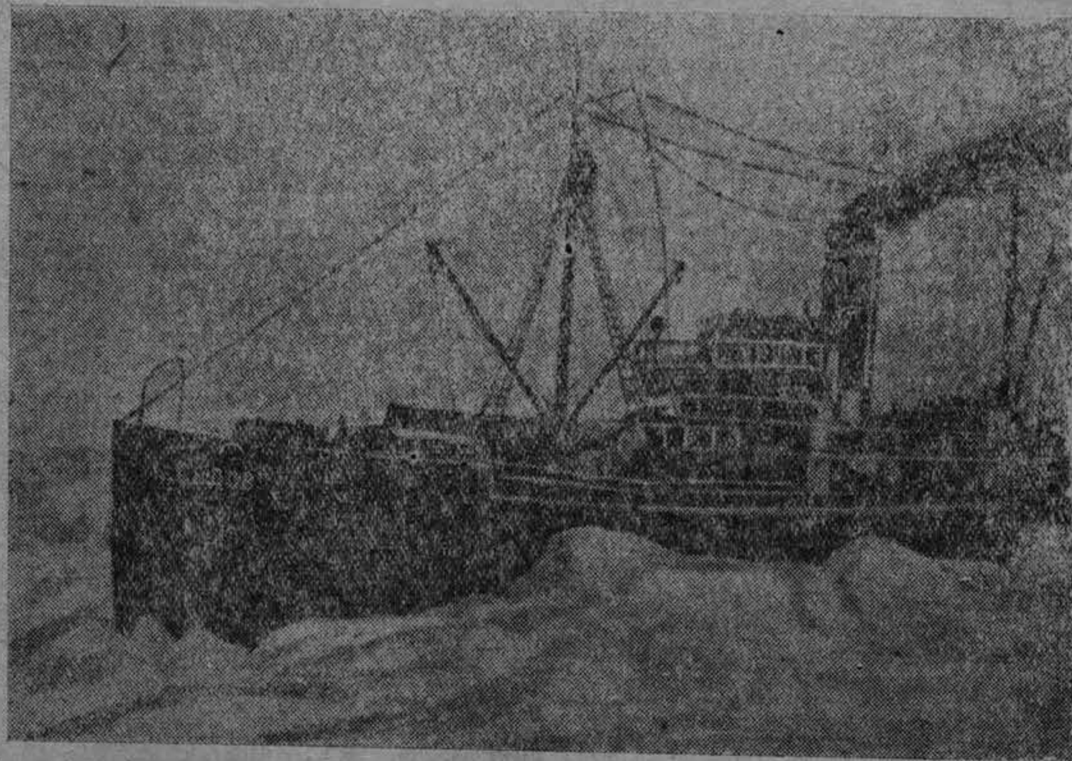
Таче, 13 январьыште, 12 часат 07 минутышто Арктический флотын флагманже „Иосиф Сталин" ледокол, партий ден правительствын заданийым шуктен, мемнан кораблын бортшо дек толын шогалын. 812 кече жап шуйнышо „Седов" ледоколын дрейфше пытен.

Ме советский ен-шамыч дене моткоч кугун йывыртымаш чувство дене вашлийын улына. Нине ен-шамычым мемнан йöратыме родина, мемнан партий, правительство да лично Тый, Сталин йолташ, мемнам ий плен гыч утарашлан Арктикын кӱкшö широталашкыже колтен улыда. Ме Тыйын, шерге Иосиф Виссарионович, заботедым пӱтынь дрейф мучко постоянно шижын шогышна. Мемнан ледовой ийын коштмашнан благополучно пытышашыжлан ӱшанымашна мемнан ик минутланат пытен огыл. Мемнам нимогай шучкылыкат лӱдыктен огыл ме шинчен шогенна, что мемнан шенгелнына мемнан куатле родина шога, тудо кеч кудо мигыштат мланна полшаш толеш.

Тыйын, Сталин йолташ, лӱмет эн нелэ минутлаште мемнам вдохновлятлен, Тыйын лӱмет дене ме кеч могай нелылыкымат сенгаш каенна да нуным сенген улына. Ме родиныш шкенан корабль дене пöртылына, кудым жестокий стихийын чыла ударже-шамыч ӱмбачат, арален кодымо. Ме родинын благожлан, мемнан наукылан пайдалын, пораженийым шинчыдыме мемнан большевистский партийлан пайдалын пашам ышташ тичмашын виян да ямде лийын Кугу Мландыш пöртылына. Тыланет, родной Иосиф Виссарионович, пламенный салам да Тыйын заботыланет пеш кугу тау!

„Седовын" экипажше: БАДИГИН, МЕГЕР, ШАРЫПОВ, ГАМАНКОВ, БУТОРИН, ТРОФИМОВ, ПОЛЯНСКИЙ, ЕФРЕМОВ, БУЙНИЦКИЙ, АЛФЕРОВ, БЕКАСОВ, СОБОЛЕВСКИЙ, ГЕТМАН, ТОКАРЕВ, НЕДЗВЕЦКИЙ.

1940 ий 13 январьыште налме.

„Седов" ледокол.

Комсомольский активын погынымашыже лийын

Тений 13—14 январь кечылаште, Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже комсомольский активын областной погынымашыже лийын. Погынымаште ВЛКСМ Центральный Комитет X Пленумын итогшым обсуждатлыме.

Погынымаште ВЛКСМ райком секретарь-шамыч, райкомол-шамычын школьный молодежь ден пионер-шамыч отделыштын вуйлатышышт, писатель ден поэт-шамыч участвоватленыт. Тыгакак калык образованийын районный отделже-шамыч вуйлатыше, республикысе ончыл учитель-шамыч, школьный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт да средний школласе старший пионервожатый-шамыч участвоватленыт. Погынымаште чылаже 200 утла ен лийын.

Погынымаш деловой Президиумыш 27 енгым сайлен. Нунын коклаште ВКП(б) Марийский Обком секретарь-шамыч Кушнарев, Мамаев, Ончуков, Чебоксаров йолташ-шамыч, ВЛКСМ Обкомын секретарьже-шамыч Темерешев, Щербаков, Камелина, Замятин йолташ-шамыч, Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель Кавалеров йолташ, Марийский АССР Совнарком Председатель Абрамов йолташ, Просвещений нарком Е. Музуров йолташ улыт.

ВЛКСМ Центральный Комитет X Пленумын итогшо нерген докладым ВЛКСМ Маробком секретарь Темерешев йолташ ыштен.

Темерешев йолташ шке докладыштыже коммунизм ыштыме пашаште советский школын кугу верым налын шогымыжо нерген, школышто учительын кугу рольжо нерген ойла. Тыгакак тудо школлаште дисциплиным пенгыдемдыме да успеваемостьым кӱзыктымö нерген посна фактым ончыктен-раш каласкала.

— Шуко школлаште дисциплина лушкыдо. Заданийым шуктыдымаш, учебный режимым пудыртымаш, озорство, хулиганство факт-шамыч ятыр уледат,—манеш Темерешев йолташ. Теве Йошкар-Оласе 2-шо №-ан школышто 837 ученик гыч 205 ученик поведенийлан „плохо" оценкым налыныт. Шернур районысо средний школлаште первый чырыкыште неуспевающий 23,45 процентыш шуэш. Йошкар-Оласе 9-ше №-ан школышто первый чырыкыште успеваемость 62 процент велэ ыле. Кодшо ийыште республика мучко 8500 второгодник ыле.

Комсомольский организаций-шамыч недисциплинированность, хулиганство, озорство да успеваемость ӱлнö улмо факт-шамыч дене позорно миритлат. Нуно шкеныштым кажне второгодник верч, дисциплиным нарушатлымын кажне случайже верч ответственныйлан огыт шотло. Тидланак дисциплиным нарушатлымаш да успеваемостьын ӱлнö улмашыже лийын шога.

Тыгакак Темерешев йолташ школьный комсомольский организаций-шамычым пенгыдемдаш, пионерский пашам виянгдаш кӱлмö нерген ойлен.

Доклад деч вара прений лийын. Пренийыште учитель, комсомольский пашаен, пионервожатый, писатель, поэт-шамыч,—чылаже 35 ен утла кутыреныт.

Погынымаш калык вождь великий Сталин йолташлан саламан письмам пеш кугун кумыл нöлталмаш дене приниматлен.

Тыгакак погынымаште ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже-шамычым пӱтынек одобритлен, ик ой дене резолюцийым приниматлыме.

Снимкыште: (шола гыч пурлашке) Паймерова Зина ден Ядуков Эчан руш йылме дене занятийлан ямдылалтыт (Кукнур средний школа, Шернур район).

Фото Е. П. Конаковын.

Захарятский начальный школын (У-Торъял район) IV-ше классыште отлично тунемше Лежнина Настя октябренок-шамычлан В. И. Ленинын йоча да тунемме жапысе илышыже нерген книгам лудеш.

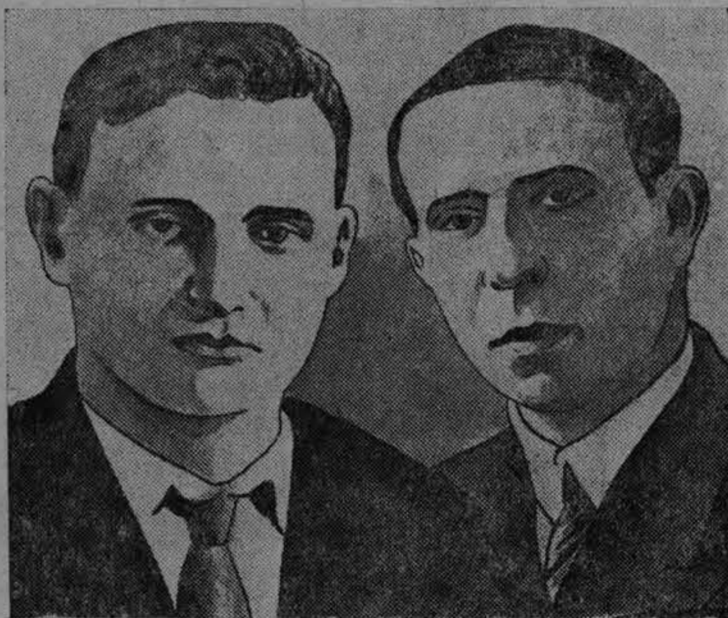
Фото Д. Г. Зверьевын.

6

„СЕДОВ" ЛЕДОКОЛЫН ГЕРОИЧЕСКИЙ ДРЕЙФЫШТЕ

СТАЛИНСКИЙ ЗАДАНИЙ ЧАПЛЫН ШУКТАЛТЫН

Советский Союзын Геройжо Е. Федоровын статьяже гыч

„Седов" ледоколын капитанже К. С. Бадигин (шолаште) ден помполит Д. Г. Трофимов йолташ-шамыч.

1937 ийын октябрь тылзыште „Садко", „Седов" да „Малыгин" ледокольный корабль-шамыч Лаптевых теҥызыш дрейфыш лектыныт. Нине корабльлаште 217 еҥ лийын.

Лаптевых теҥыз гыч пароход-шамыч Северный Ледовитый океаныш дрейфоватлен лектыныт. Корабль-шамычын передвиженийыштым пӱтынь эл чот эскерен. 1938 ий телым нунын деке Советский Союзын Геройжо-шамыч А. Алексеев, П. Головин да известный полярный летчик Ю. Орлов чоҥгештен миеныт. Тикси бухта гыч самолет-шамыч дрейфоватлыше суда-шамыч деке тӱжем километран лӱддымӧ рейсым ыштеныт. Нуно корабльла гыч материкыш 184 еҥым конденыт. Тушан эше 38 еҥ кодын.

Кодшо ийын августышто дрейфоватлыше суда-шамыч деке „Ермак" ледокол миен. Тиде 83-шо параллель вес могырышто лийын. „Ермак" „Садком" да „Малыгиным" нелэ ий кокла гыч луктын. „Седовын" рулевой управленийже кугун локтылалтын улмаш, садлан тудо шкетын каен кертын огыл. А „Ермак" ий коклаште винтшым пудыртенат, садлан шке почешыже „Седовым" наҥгаен кертын огыл.

Тыге латвич добровольец-шамыч рвезе капитан-комсомолец Константин Бадигин вуйлатыме почеш Центральный Арктикын ий ӱмбаланже кодыныт. „Седовын" знаменитый дрейфше тӱҥалын.

Полярный бассейнын центральный ужашыже нерген ме пеш шагал шинчена. Кодшо курымын 90-шо ийлаштыже тыште „Фрам" судна дене знаменитый полярный исследователь да путешественник Фритьоф Нансен дрейфоватлен. „Фрамысе" экспедиций ийгече нерген сведенийым поген, океанын келгытшым висен. Ятыр жап ученый-шамыч лач тиде материал-шамычым гына кучылтыныт.

Нансен Северный полюсыш логалнеже улмаш. Но тушко верешташ логалын огыл. Дрейф „Фрамым" полярный бассейнын тӱрысӧ зонаже мучко наҥгаен. Арктикын Центральный ужашыже исследоватлыдеак кодын.

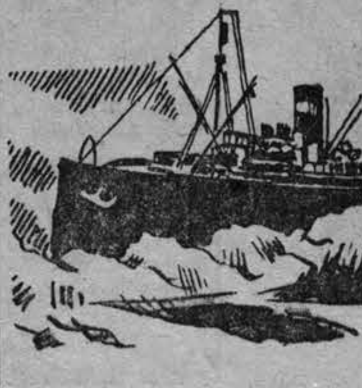
Тӱрлӧ исследователь-шамычын полюсышко кӱчык жаплан чоҥгештымышт да походым ыштымышт Центральный Арктика нерген мемнан шинчымашнам шуко кугемден огыл. Лач советский дрейфующий экспедицийлан велэ Северный полюс районышто да полюс деч Гренландский теҥыз коклаште областьыште первый гана раш научный наблюдений-шамычым ышташ логалын. Центральный Арктикыш верештше кумышо кусныльшо научный лабораторийлан „Седов" ледокол шотлалтеш.

Иян дрейф „Седов" ледоколым Новосибирский островла деч северо-западыш, Северный Мланде да Франц-Иосиф Мланде деч ятырак север велчын наҥгаен да Шпицберген деч северо-востокыштыла улшо точкыш конден. „Седовын" корныжо „Фрамын" дрейфоватлыме линий деч се верештырак улеш.

„Седовын" героический экипажше пӱтынь дрейф мучко тӱрлӧ научный исследованийым ыштен шоген. Тиде исследований Ледовитый океанын природыжо нерген мемнан шинчымашнам кугын нӧлта. Ледовитый океан гыч толшо йӱштӧ арктический юж ийгечылан могай вашталтышым ыштымыштым ученый-шамыч шотыш налын кертыныт манын, природым эскерымышт нерген седовец-шамыч суткаште ятыр гана материкыш увертарен шогеныт.

Седовец-шамыч Ледовитый океанын келгытшым висат. Тиде пашам ышташлан, нунылан чот тыршашышт логалын. 1937 ийыште плаванийыш лекмеке, „Седов" кугу келгытан районлашке логалаш шонен огыл. Садлан корабльыште келге теҥызым висаш йӧрышӧ трос уке улмаш. Дрейф суднам Центральный Арктикыш наҥгаен, а тыште океан 4000 метр деч келге.

Седовец-шамыч тросым шке ямдыленыт. Нуно кӱжгӱ кӱртньӧ воштыр канатым рончененыт да тудын дене пеҥгыде, вичкыж тросым ыштеныт. Шке ыштыме трос вич гана кӱрыштын. Но седовец-шамыч ӧрын огытыл, паша ыштымым чарнен огытыл. Келгытым шинчашак кӱлеш улмаш. Нуно кудымшо тросым ыштеныт, тудын дене пытартыш жап марте пашам ыштеныт.

Седовец-шамыч магнитный измерений ыштен шогеныт, тяжестьын виймым определитленыт, дрейф районысо животный-шамычын илышыштым эскереныт. „Седовын" дрейфоватлыме кажне кечыжат советский наукын пашажлан служитлен.

Дрейфын кок ий жапыштыже корабльын ужашыже-шамыч пудыргылыныт. Но седовец-шамыч нуным героически тыршыме дене тӧрлатылыныт. Нуно рулевой механизмым ремонтироватленыт, машиным уэш погеныт, корабльым чиялтеныт.

Кодшо ий дрейфлан ик ий темме годым „Седовын" экипажше Сталин да Молотов йолташ-шамыч деч кӱчык телеграммым налын.

Кугу таум ыштыме да партий ден родиным чот йӧратыме мут дене нуно тиде телеграммылан вашмутым пуэныт.

Седовец-шамычын мутышт—пеҥгыде мут. Кӧ Ленин—Сталин знамя дене шке йӧратыме социалистический родиныжын пиалже верч кучедалеш, тудо сеҥа. Моло семын лийын огеш керт. Тыге ыле ожно, тыге лиеш ончыкыжат.

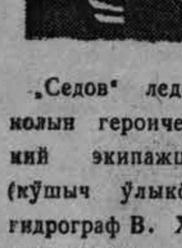
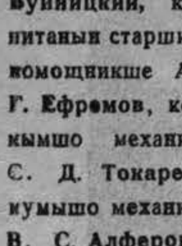
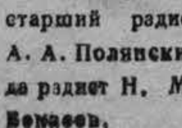
Седовец-шамыч денат тыгак лийын. Нуно Сталинский заданийым чаплын шуктеныт!

Седовец-шамыч ий ӱмбалне 812 кече лийыныт. Кок ий жапыште 2750 километрым ий ӱмбач дрейфоватлен каеныт.

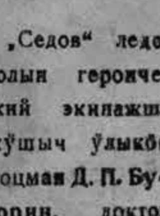
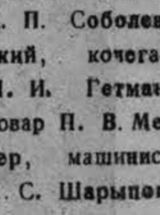
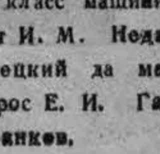

„Седов" ледоколын героический экипажше (кӱшыч ӱлык): гидрограф В. Х. Буйницкий, капитанын старший помощникше А. Г. Ефремов, кокымшо механик С. Д. Токарев, кумшо механик В. С. Алферов, старший радист А. А. Полянский да радист Н. М. Бекасов.

„Седов" ледоколын героический экипажше (кӱшыч ӱлыкӧ) боцман Д. П. Буторин, доктор А. П. Соболевский, кочегар И. И. Гетман, повар П. В. Мегер, машинист Н. С. Шарыпов, I класс машинист И. М. Недовецкий да матрос Е. И. Гаманков.

ИЗИ ЙОЧА-ШАМЫЧЛАН

ИКТЫЖЕ ВЕСЫЖЫМ ТИТАКЛА

Л. Квитко.

Шинча вӱдшым
Ӱштылал,
Пырысна колтыш
Кудал.
Шинчам
Ӱштыл вел шукта—

Нерыш
Шинча вӱд йога;
Шукта нержым
Эрыктен,
Вола ӧрышыш
Йоген.
— Ну, мо нерген
тый?
Мо нерген?
— Мый огыл,
Пий шолыштеш,
Мыйым ужыт
Титакеш!
Пий ик мутым
Ойлыде,
Вондер коклаш
Кудале.
Пий пуным укшер
Чот кӱреш

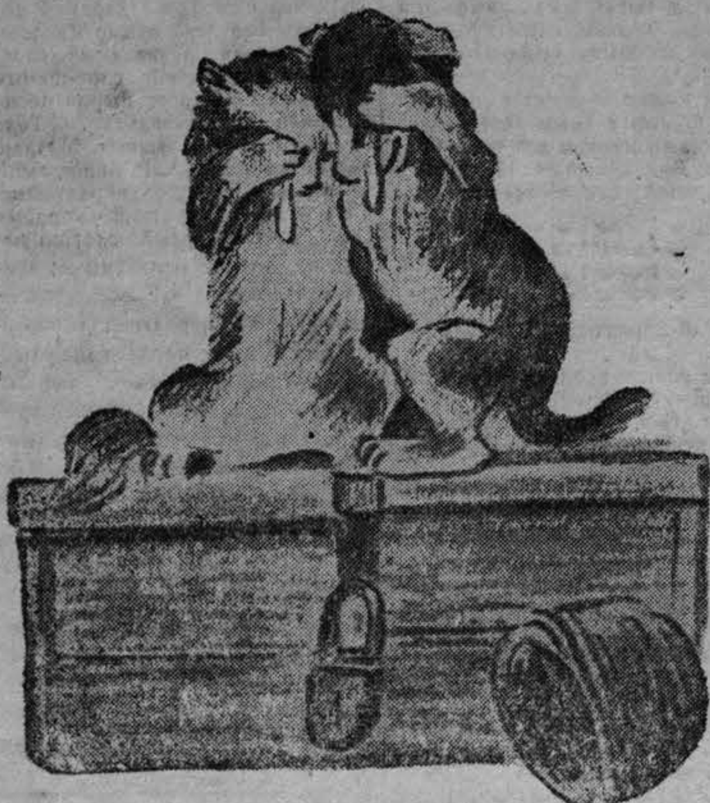
Укшерым пий
Ырлен пуреш.
Йӧсын лупша
Почшо ден,
Шортын
Шойыко ончен.
— Ну, мо нерген
тый?
Мо нерген?
Мый огыл,
Пырыс шолыштеш,
Мыйым ужыт
Титакеш!
Ӱдыр
Аважлан ойлен:
Ӱйым
Нӧрепеш шылташ,
Да замок ден
Тӱкылаш!
Аважат
Тыгак ыштен.
Пий ден
Пырыс
Шинчылден
Шортын колтышт
Мӱгырен.
— Ну, мо нерген те?
Мо нерген?
Кузе кертат
Ойгырде,
Шинча вӱдым
Йоктарде?
Ӱй шылталтын
Кӧршекеш,
А кӧршекше
Нӧрепеш,
А нӧрепше
Замокан.

Ӱдыр
Кидшым шуялтен,
Аважлан
Йышт каласен:
— Ончо,
Вот кӧ шолыштеш?

Вор улеш
Тидыжат,
Вор улеш
Тудыжат!

Рушла гыч
Антонов Ивук
кусарен.

Пий ден пырыс шинчылден
Шортын колтышт мӱгырен.

ИЗИ БОЕЦ-ШАМЫЧ

Таче леве кече,
Ок пуал мардеж.
Олык, идым—пече—
Койын ошемеш.
Идым—печылаште
Рвезе-влак лӱшкат,
Шошым олыклаште
Кузе мӱкш ызга.
Нуно лум курчакым
Чумыртен шынден,
Кид олмеш тормакым
Шындышт керылден.
„Пуйто ты курчакна
Самурай улеш,
Ме хасан геройла
Лектына вашеш".—
Пӧтыр кычкыралын

Чылаштлан ойла;
Колтыш лумым налын
„Самурай" вуйлан.
А молышт тӱнгальыч
Шолемла почкаш,
„Самурайын" вуйжым
„Пуля" ден лочкаш.
Икте колтыш—катлыш
Нерже тӱн гычак;
Весе шолен колтыш—
Возо кид—тормак...
Нуно ик минут гыч
Ыштышт шокте гай,
Вара кӱзен тошкышт
Ыш код самурай.

Азманов Тойбылат.

ЙОЛАГАЙ

С. Гордецкий

Кӱжгӱ малше
Пырысна
Школыш эркын
Тарвана,

Сумкым налын
Ваче ӱмбакше
Пыштен
Книжка ден пырля
Тамле кочкыш—
Кок колям,
Кӱйыкталме
Мокш падрашым.
Школ тичак
Йӱк шергылтеш:
Шиште
Азбукым лудеш!

Кажныжын уло
Урок:
Агытанлан
Ку-ре-ку,
Кукулан
Шӱдӧ ку-ку.
Урат кыркала:
Цок-цок!
Кушто пӱкшым—
Цок!—мумаш?
Чоткан коеш
Пырысна:
Мяу-мяу, кок гана!
Мяу-ко да мяу сам,
Мяу-мяу калбасам.

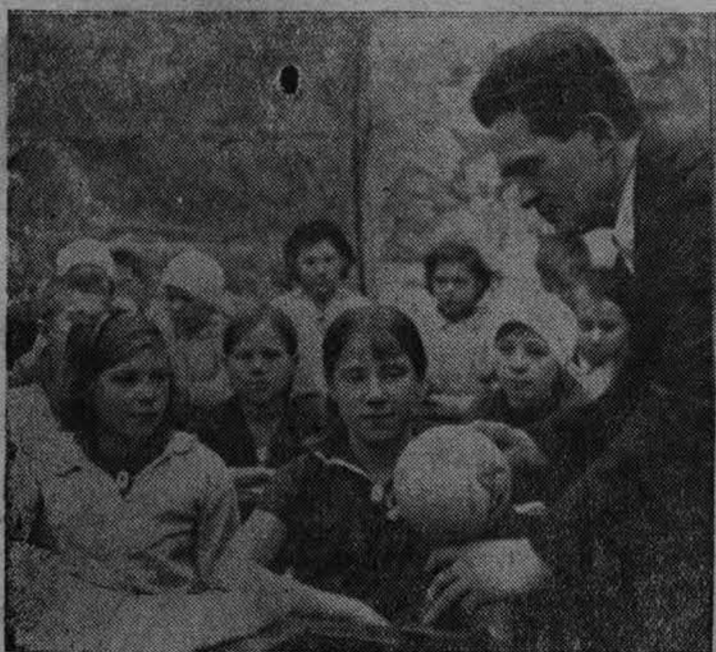

Вует черланен
Аман!
Жап шуко
Кечывал шумеш,

Лияш ученый
Йӧсӧ пеш.
Пеш сай ыле
Пӧрт ӱмбалне
Гулятлаш!
Тӱньык деке
Кӱзен шинчын,
Шыма йолым
Лывырташ,
Тыртыш тупым
Пӱгырташ да
Нералташ.

Антонов Ивук
кусарен.

Учитель Кошкин географий урокышто светын ужашыже нерген умылтара. (Захарятский начальный школа, У Тор'ял район).
Фото Д. Зверьевын.

Мыланна возат

У ВИЙ ДЕНЕ

Каникулым мый кугу куанымаш дене эртарышым: первый чырык семынак кокымшо чырыкымат лач отлично отметка-шамыч дене гына пытарышым. Нине отметка - шамыч мыланем яра логалын огытыл. Нуным первый сентябрь гычак уло вийым пыштен тунемаш тӱҥалме дене гына налын кертынам. Жапым моштен кучылтат гын, тунемаш уло кумыл дене пижат гын, тунемашат куштылго. Вот тидым мый эре шинчен шогем.

13-шо январьыште мый у вий дене парт коклаш шинчым. У вий дене кумышо чырыкыштат „отлично" гына тунемаш пижам.

Иванов Петр.

Косолапово район,
Кугу-Руял НСШ,
5-ше „А" класс.

АЛЕША ПОЛШЫШ

Мый алгебра дене начарын тунемам ыле. Первый чырыкыште тиде предмет дене пыкше гына „посредственным" нальым. „Посредственно" дене серлагаш ыш верешт. Полшашлан Кузьмин Алеша йолташем ӱжым, тудо тидлан келшыш. Ме коктын заниматлаш тӱҥална. Эн первыяк Алеша чыла правил-шамычым умылтарен пуыш. Тудо мыланем йодыш-шамычым пуэда, а мый отвечаем ыле. Тыге алгебра дене ятыр шинчымашым нальым. Кокымшо чырыкыште алгебра дене мыйынат „хорошо"!

Шишкин Эчук.

Морко район,
Весьшӱргӧ НСШ.

Кайык-шамычым пагалыза

Кайык-шамыч мыланна кугу пайдам кондат. Кеҥежым тӱрлӧ шукшым, копшаҥгым пытараш полшат. Ик манаш нуно мемнан лишыл йолташна улыт. А телым шукыж годым кочкаш муын огыт керт. Садланак мыланна кайык-шамычым пукшымашым организоватлаш кӱлеш. Тиде пеш кугу полыш лиеш.

Мый кайыкым изинекак пеш пагалем. Нуным нигунамат ом обижае. Мемнан ялысе южо йоча-шамыч кайыкым лӧдӧ дене кучат да орландарат. Тиде осал койш. Мый пӧрт воктенсе садеш кайык-шамычым пукшаш верым ыштенам. Тушко кажне кечын кинде пудыргым, нӧшмым луктын оптем. Кайык-шамыч тушко тӱшкан погынат да йывыртен кочкыт. Мыланем кугу тау ыштышыла велэ койыт.

Айста, йоча-шамыч, кайык пукшымашым организоватлена, нунын пайдашт нерген умылтарена.

Соколов Алеша.

Цибикнур средний школа,
7-ше „А" класс
Йошкар-Ола район.

Йошкар-Ола Пионер пӧртысӧ рукодельный кружок пашаште.

Фото М. Чуршуковын.

Занимательный круг шамыч

Тиде сӱретын кок кругласе букваже-шамычым моштен ушыза. Буква-шамычым посна порядок дене лудын каяш кӱлеш. Тӱжвалнысе да кӧргӧ кругласе предложений-шамычым ушымек, те желанийым паледа.

Метаграмма

„Е" дене—кугу вӱд,
„Э" дене—жап.

Колтен **СЕРГЕЕВ НИКОЛАЙ.**
Морко.

* * *

„Л" дене—насекомый,
„Ч" дене—кайык.

Колтен **Алексеев Николай.**
Волжский район,
Обшияр НСШ.

Шарада

Палыза шарадем:
Ик слогшо—энгер,
Топливо—весыже.
Кумышым ешарза шке.
А чылаже - кайык.

Колтен
БУЛЫГИН КУЗЬМА.
У-Тор'ял район,
Немда средний школа.

Калык тушто

Йырже пече, покшелныже кече.

Колтен
БУЛЫГИН КУЗЬМА
У-Тор'ял район,
Немда средний школа.

Логогриф

„К" дене
пычалын ужаш,
„К" деч посна—
школысо занятий.
Колтен **КОРОТКОВ МАТВЕЙ.**
Звенигово район,
Кугу-Шигак НСШ.

Йоча-шамыч!

Цинкографийын клишем ыштен шуктыдымыжлан лийын, „Ямде лий" газета 16 январь олмеш 17 январьыште лектеш.

Редакций.

КУЗЕ СТИХЫМ ВОЗАШ

Йоча-шамычын стихым возаш пеш кугу желанийышт уло. Садланак мемнан редакцийыш кече еда 20—30 стих пура. Но нунын кокла гыч шукыжо печатлаш йӧрышӧ огытыл. Первыяк нине стих-шамычыште ритме, рифме шотым шуктымо огыл. Тугак образат уке.

Тематика шотышто, пиалым пушо кугу Сталин йолташым моктен мурымаш, родинам йӧратымаш, школа илыш, природа тӱҥ верым налын шогат.

Стих возаш куштылго паша огыл. Тудым возаш кеч кӧланат пеш шуко вийым пышташ логалеш. Эн ончычак сайын тунемаш, шуко лудаш кӱлеш.

Йоча-шамыч шуко годым иккок минутыштак „стихым" возат да конвертыш пыштен редакцийыш колтат, вара „печатлалт" лекмыжым вучат. Мутат уке, тыге ик-кок минутышто возымо „стих" газетыш пурташ йӧршӧ ок лий. Шуко возаш, але вашкаш нигунамат тыршыман огыл. Эн тӱҥ задачылан качество верч кучедалмашым шындыман.

Тиде статьяште ритме да стопа нерген кӱчыкын умылтарен пуэм.

Первыяк, ритме нерген.

Ритме—тиде ик мыняр жап гыч ик гай пералтыш-шамычын повторитлаалтмышт. Мутлан: часын маятникшым налына. Тудо кажне секундышто ик корным ышта, йӱкымат ик гайымак пуа. Тугак айдемын шӱм кырмашыжымат ритмичный манаш лиеш. Тиде—илышыште.

А стихыште ритме—тиде кажне строкаште ик нар слог коч пералт шогышо мут пералтыш.

Ритме стихыште (силлабо-тонический стихосложени годым) чылаже визыт уло.

Кок слоган стопаште пералтыш первый слогеш логалеш гын, тыгай стихым **хорей** дене возымо маныт. Мутлан:

Кӱй лоҥга гыч йолгыжалын
Шолын лекше ший памаш
Ош куэр ӱмбач шыжалтын
Йоргыктен йога тораш.
(Шадт Булат—„Ший памаш")

Пералтше слогым „I" дене, пералтдыме слогым „—" дене ончыктена гын, тиде стихыште ударений (мут пералтыш) тыге логалеш:

I◡I◡I◡I◡
I◡I◡I◡I
I◡I◡I◡I◡
I◡I◡I◡I

Тыгай пералтымашым „хорей" маныт.

Кок слоган стопаште пералтыш кокымшо слогеш логалеш гын, тыгай стихым **ямбе** дене возымо маныт. Мутлан:

Да южный кечын лекмыж годым
Скала ӱмбалне шогенам.
Изи йочала тӧрштыл-модын
Шӱм вургыж-шолын ончена́м.
(Казаков Миклай—„Чеверын Крым".

Ударений тыге логалеш:

◡I◡I◡I◡I◡
◡I◡I◡I◡I
◡I◡I◡I◡I◡
◡I◡I◡I◡I

Тыгай пералтыш „ямбе" лиеш.

Кум слоган стопаште ударений первый слогеш логалеш гын, тыгай стихым **дактиль** дене возымо маныт. Мутлан:

Курык йымалне тӧр олык
воктечын
Порсын йолва гай йол корно
торла.
Шӧртньыла чолгыж тура кӱй
сердечын
Олык покшеке памаш вӱд
шарла.
(„Памаш"—Ан. Бик.)

Ударений тыге логалеш:

I◡◡I◡◡I◡◡I◡
I◡◡I◡◡I◡◡I
I◡◡I◡◡I◡◡I◡
I◡◡I◡◡I◡◡I

Теве тыгай пералтыш дактиль лиеш.

Кум слоган стопаште пералтыш кокымшо (покшел) слогеш логалеш гын, тыгай стихым **амфибрахий** дене возымо маныт. Мутлан:

Тый колшыч. Ту годсо жап
эртыш.
Эл кушко. Вашталте чыла.
У шӱдыр элемым чевертыш,
Пиалже мемнан ден пырля.
(Ан. Бик. „Мыйын шӱдырем").

Ударений тыге логалеш:

◡I◡◡I◡◡I◡
◡I◡◡I◡◡I
◡I◡◡I◡◡I◡
◡I◡◡I◡◡I

Тыгай пералтыш „амфибрахий" лиеш.

Кум слоган стопаште ударений кумышо (пытартыш) слогеш логалеш гын, тыгай стихым **анапест** дене возымо маныт. Мутлан:

Куаналше шӱм дене элемым
моктем,
Пиалан илыш пушо вождьнам
саламлем.
Йоҥгата пеш яндар кӱсле
кылым перем,
Йоҥгатан шарлалеш шӱшпык
йӱк гай мурем.
(Чалай Васлий—„Йошкар Армийыш каем").

Ударений тыге логалеш:

◡◡I◡◡I◡◡I◡◡I
◡◡I◡◡I◡◡I◡◡I
◡◡I◡◡I◡◡I◡◡I
◡◡I◡◡I◡◡I◡◡I

Тыгай пералтыш „анапест" лиеш.

Стопа нерген.

Ик нар слог гоч ударений лийын шогымо дене нунын коклаште ик нарак пералтдыме слог-шамыч улыт. Нине слог-шамыч пералтше слог дене пырля посна группым образоватлат. Тиде группым **стопа** маныт. Мутлан: ямбын стопаже „◡I" лиеш, тышто первый слогшо пералтдыме, весыже пералтше; хорейын „I◡", тыште первый слогшо пералтше, весыже пералтдыме; дактильын стопаже—„I◡◡", тышто первый слог пералтеш, кокымшо ден кумышо пералтдыме улыт; амфибрахийын—„◡I◡", первый слогшо пералтдыме, кокымшо—пералтше, кумышо пералтдыме улыт; анапестын—„◡◡I", тӱҥалтыш кок слогшо пералтдыме улыт, пытартыш слогшо пералтше.

Кажне стих определенный размер дене возалтеш. Стихын первый корныжо ямбе дене возымо гын, чыла стих тугак кая. Рифмоватлалтше строка-шамычыште стопа шотат ик нарак лийман.

Ан. Бик.

Отв. редактор—
И. В. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—47.
Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.